

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisuja 2021:21

Selvitys haavoittuviin ryhmiin kuuluvien turvallisuuden kokemuksista

Sisäministeriön julkaisuja 2021:21

Selvitys haavoittuviin ryhmiin kuuluvien turvallisuuden kokemuksista

Sisäministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sisäministeriö

© 2021 tekijät ja sisäministeriö

ISBN pdf: 978-952-324-320-0

ISSN pdf: 2490-077X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Selvitys haavoittuviin ryhmiin kuuluvien turvallisuuden kokemuksista

Sisäministeriön julkaisu 2021:21		Teema	Sisäinen turvallisuus
Julkaisija	Sisäministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	31

Tiivistelmä

Sisäministeriössä valmisteltiin v. 2020 sisäisen turvallisuuden selontekoa, jonka tavoitteena on varmistaa, että Suomi on tulevaisuudessa entistä turvallisempi maa kaikille ihmisille ja ihmisryhmille. Osana selonteon valmistelua sisäministeriö toteutti kyselyn valituille haavoittuvimmassa asemassa arvioituiksi oleville väestöryhmille. Palvelumuotoilun menetelmin toteutetun kyselyn tavoitteena oli selvittää eri ryhmien turvallisuuden kokemuksia ja löytää ihmislähtöinen näkökulma tulevaisuuden palveluiden kehittämiseen. Vastaajilla oli sekä hyviä että huonoja kokemuksia turvallisuusviranomaisista, mutta luottamus viranomaisiin oli pääsääntöisesti hyvää. Vastaajiin kohdistuneista turvallisuustapahtumista nousi esille etenkin syrjinnän ja häirinnän kokemukset. Tulevaisuudessa viranomaisilta toivottiin erityisesti helposti lähestyttäviä ja matalan kynnyksen palveluita. Selvityksen perusteella suositellaan:

1. Ennaltaehkäisevään turvallisuustyöhön ja kokonaishyvinvoinnin edistämiseen on panostettava
2. Syrjintään on puututtava ja yhdenvertaisuutta edistettävä tehokkaasti
3. Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeet tulee huomioida toiminnan suunnittelussa
4. Sisäisiä koulutuksia tulisi kehittää aineiston pohjalta
5. Kysely olisi toistettava vertailevan aineiston saamiseksi
6. Selvityksen näkökulmaa tulisi laajentaa
7. Yhteistyötä eri tutkimustahojen kanssa tulisi vahvistaa.

Asiasanat sisäinen turvallisuus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, palvelumuotoilu, haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, turvallisuusviranomaiset, turvallisuuden kokemus, luottamus viranomaisiin, haavoittuvuus, turvallisuus, viranomaiset

ISBN PDF 978-952-324-320-0 **ISSN PDF** 2490-077X

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-320-0>

Utredning om trygghetskänslan hos personer som hör till sårbara grupper

Inrikesministeriets publikationer 2021:21		Tema	Inre säkerhet
Utgivare	Inrikesministeriet		
Språk	finska	Sidantal	31

Referat

År 2020 bereddes vid inrikesministeriet en redogörelse för den inre säkerheten vars mål är att säkra att Finland i framtiden är ett allt tryggare land för alla människor och människogrupper. Som ett led i beredningen av redogörelsen genomförde inrikesministeriet en enkät som riktades till vissa befolkningsgrupper som bedömdes vara i den mest utsatta ställningen. Syftet med enkäten, som genomfördes med hjälp av tjänstedesign, var att utreda trygghetskänslan hos de olika grupperna och att finna ett människoorienterat perspektiv i utvecklingen av framtidens tjänster. De som besvarade enkäten hade både goda och dåliga erfarenheter av säkerhetsmyndigheterna, men förtroendet för myndigheterna var i regel på en god nivå. Av de säkerhetsincidenter som respondenterna råkat ut för lyftes fram i synnerhet erfarenheter av diskriminering och trakasserier. I framtiden önskades av myndigheterna i synnerhet lättillgängliga tjänster med låg tröskel. Utifrån utredningen rekommenderas att man

1. måste satsa på det förebyggande säkerhetsarbetet och främjandet av den totala välfärden
2. måste ingripa i diskriminering och främja likabehandling på ett effektivt sätt
3. vid planeringen av verksamheten bör beakta behoven hos människor i utsatt ställning
4. bör utveckla interna utbildningar utifrån materialet
5. måste upprepa enkäten för att få jämförande material
6. bör utvidga utredningens perspektiv
7. bör stärka samarbetet med olika forskningsaktörer.

Nyckelord inre säkerhet, likabehandling, jämlikhet, tjänstedesign, sårbara grupper, säkerhetsmyndigheter, trygghetskänsla, förtroende för myndigheterna, sårbarhet, säkerhet och trygghet, myndigheter

ISBN PDF 978-952-324-320-0 **ISSN PDF** 2490-077X

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-320-0>

Report on the experiences of safety and security among vulnerable groups

---

Publications of the Ministry of the Interior 2021:21		Subject	Internal security
Publisher	Ministry of the Interior		
Language	Finnish	Pages	31

Abstract

In 2020, the Ministry of the Interior prepared a report on internal security aimed at ensuring that Finland will be an even safer country for all people and population groups in the coming years. As part of the preparation of the report, the Ministry of the Interior conducted a questionnaire survey on selected population groups, estimated to be in the most vulnerable position. The purpose of this survey that used service design methods was to map out the safety and security experiences of different groups and to find a human-oriented approach to the development of future services. While the respondents reported both positive and negative experiences they had had of safety and security authorities, their trust in such authorities was generally good. Among the reported safety and security incidents against the respondents, experiences of discrimination and harassment emerged particularly strongly. The particular wish was expressed that the authorities would provide low-threshold services that are easy to access. Based on the study, it is recommended that:

1. Preventive safety and security work and the promotion of overall well-being should be invested in.
1. Discrimination should be addressed and equality should be promoted effectively.
2. The needs of vulnerable people should be observed when planning appropriate action.
3. Internal training should be developed on the basis of the material obtained.
4. This survey should be repeated in order to obtain comparative data.
5. The survey should use a wider approach.
6. Cooperation with various research bodies should be strengthened.

Keywords internal security, non-discrimination, equality, service design, vulnerable groups, safety and security authorities, safety and security experiences, trust in authorities, vulnerability, safety and security, public authorities

---

ISBN PDF	978-952-324-320-0	ISSN PDF	2490-077X
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

---

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-320-0>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Mitä tiedämme haavoittuvien ryhmien turvallisuudesta Suomessa?	8
3	Selvityksen toteuttaminen	11
4	Kyselyn vastausten analysointi	14
	4.1 Tausta- ja tilastotietoa vastaajista.....	14
	4.2 Vastaajien turvallisuuden kokemukset	15
	4.3 Eri ryhmien kokemukset	19
	4.4 Vastaajien tulevaisuuden toiveet	24
5	Suosituksat jatkotoimenpiteiksi	27
6	Loppusanat	30

1 Johdanto

Sisäministeriössä käynnistettiin keväällä 2020 sisäisen turvallisuuden selonteon valmistelu. Valtioneuvoston eduskunnalle antamassa selonteossa kuvataan Suomen sisäisen turvallisuuden tilaa ja siihen kohdistuvia muutosvoimia. Selonteossa määritetään myös sisäisen turvallisuuden tavoitteet ja kehittämisen suunta alkaneelle vuosikymmenelle. Sisäisen turvallisuuden selonteon tavoitteena on varmistaa sisäisen turvallisuuden kehittyminen niin, että Suomi on tulevaisuudessa entistä turvallisempi maa kaikille ihmisille ja ihmisryhmille.

Turvallisuuden tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta kokonaisuutena selvitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2018 sisäministeriön tilaamassa *Onko Suomi maailman turvallisinta maa kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien kannalta* -selvityksessä. Sisäministeriön selvityksen lisäksi eri väestöryhmien turvallisuutta koskevaa tietoa ovat aiemmin tuottaneet esimerkiksi oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsingin yliopisto ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö.

Eri väestöryhmien turvallisuuden tunteesta ja turvallisuuden kokemuksesta kertovat selvitykset käsittelevät haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien turvallisuutta hajanaisesti - vaikka puhuvatkin laajasti sen puolesta, että yleiset haavoittuvuustekijät näkyvät myös ihmisten turvallisuudessa. Selonteon valmistelun alkuvaiheessa todettiin, että myös kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmiä tulisi kuulla selonteon valmistelun yhteydessä.

Sisäministeriön asiantuntijat toteuttivat kyselyn valituille haavoittuvimmassa asemassa arvioituksi oleville väestöryhmille syksyllä 2020. Kyselyn tavoitteena oli selvittää näiden eri ryhmien kohtaamia turvallisuushaasteita ja heidän kokemaansa turvallisuutta. Kyselyn avulla yritettiin myös löytää ihmislähtöinen näkökulma tulevaisuuden palveluiden kehittämiseen. Kysely toteutettiin hyödyntämällä palvelumuotoilun eri menetelmiä. Kyselyn tulosten lisäksi tässä raportissa esitellään myös käytettyjä menetelmiä.

2 Mitä tiedämme haavoittuvien ryhmien turvallisuudesta Suomessa?

Eri väestöryhmien turvallisuutta voidaan arvioida turvallisuuden eri aspektien, kuten häiriöiden, onnettomuuksien ja rikosten määrän ja todennäköisyyden sekä turvallisuuden tunteen näkökulmista. Lisäksi eri väestöryhmillä voi olla eroja avun hakemisen valmiuksien ja avun saannin osalta esimerkiksi onnettomuustilanteissa tai rikoksen kohdatessa. Saatavilla olevat turvallisuuden eri osa-alueiden mittarit ja kriteerit eivät ole yhteismitallisia ja eri väestöryhmien kokema turvattomuus ilmenee niissä eri tavoin.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella turvallisuuden kannalta haavoittuvimmassa asemassa olevat väestöryhmät ovat

- maahanmuuttajataustaiset,
- seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt,
- vammaiset henkilöt,
- romanit,
- erityisen haavoittuvassa asemassa olevat (kuten huostaan otetut) lapset ja
- ikääntyneet (kuten muistisairaat) sekä
- heikossa sosioekonomisessa asemassa olevat ja
- syrjäytyneet henkilöt.

Näillä väestöryhmillä on saatavilla olevan tiedon perusteella useimmin tai vahvimmin yhteen tai useampaan edellä mainittuun turvallisuuden aspektiin liittyen heikompi tilanne kuin väestöllä keskimäärin.

Haavoittuviksi arvioitujen ryhmien turvallisuudesta kertova tieto on sirpaleista, mikä tekee ryhmien vertailusta vaikeaa. Käytettävissä oleva tieto jakautuu yhdenvertaisuuslain syrjintäperusteiden mukaisen syrjinnän, viharikosten ja häirinnän kokemuksiin, sekä yleisiin turvattomuuden ilmentymiin, kuten rikollisuuteen ja tapaturmiin, jotka eivät suoraan liity syrjintäperusteisiin, mutta jotka kasautuvat niiden mukaisesti. Jälkimmäisestä esimerkkejä ovat ikääntyneiden muuta väestöä useammin kokemat kaatumistapaturmat, heikossa sosioekonomisessa asemassa olevien väkivaltakokemusten kasautuminen tai maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten joutuminen seksuaalisen kaltoinkohtelun uhriksi muita useammin. Toisin sanoen turvallisuuden yhdenvertaista toteutumista uhkaavat toisaalta haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien syrjintä ja toisaalta eri tavoin ilmenevä kaltoinkohtelu sekä muu eriarvoisuus turvallisuudessa väestön keskimäärään verraten.

Haavoittuvassa asemassa olevien turvallisuuden tutkiminen on tärkeää turvallisuuden parantamisen kannalta laajemminkin. Erityisesti tietyt turvallisuusongelmat, kuten väkivalta-kokemukset, kasautuvat voimakkaasti. Tämä tarkoittaa sitä, että suurinta osaa väestöstä ne koskettavat hyvin harvoin ja pieni osa väestöstä kärsii suurimman osan väkivallasta. Näin ollen tämän väestöosan tilanteen ymmärtäminen ja siihen vaikuttaminen vaikuttaa kokonaisuuuteen suhteellisesti tarkasteltuna hyvin paljon.

Edellä mainituista väestöryhmistä olemassa olevan tutkimustiedon perusteella maahanmuuttajataustaisten, seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvien, vammaisten henkilöiden ja romanien haavoittuvuus ilmenee erityisesti turvallisuuden tunnetta heikentävien syrjinnän, häirinnän ja vihapuheen, sekä näistä johtuvan henkisen ja fyysisen väkivallan ja sen uhkan kautta.

Aiempien selvitysten mukaan:

- **Maahanmuuttajataustaisilla** eniten pelkoa ja turvattomuutta aiheuttavia uhkia aiheutuu vihapuheesta, syrjinnästä, rasismista ja väkivallasta, jotka näkyvät arkielämän tilanteissa esimerkiksi loukkaavana käytöksenä, aggressiivisuuden lisääntymisenä palveluissa ja liikennevälineissä sekä väkivallan uhkana¹.
- **Vammaiset henkilöt** kokevat esimerkiksi nimittelyn tai vihamielisen käytöksen muodossa tapahtuvaa syrjintää ja häirintää, sekä syrjivää kiusaamista^{2,3}.
- **Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön** kuuluviin kohdistuvassa häirinnässä ja vihapuheessa korostuvat sukupuolittunut halventaminen sekä sanallinen loukkaaminen, häirintä ja nöyryyttäminen⁴.
- **Romanien** haavoittuvuus juontaa syrjintään, jota kohtaa valtaosa romaneista, sekä koko väestöä heikompiin työllisyys- ja koulutusmahdollisuuksiin, jotka vaikuttavat elämänlaatuun^{5,6}.

1 Sisäministeriö (KPMG Oy) 2018 (<https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Turvallisuuden+yhdenvertaisuus+selvitys+310518.pdf/9091cbbf-6dd9-4d8a-b337-01be-26de818a/Turvallisuuden+yhdenvertaisuus+selvitys+310518.pdf>), s.27–28

2 Kouluterveyskysely 2017 (<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#taustatekijat>)

3 Oikeusministeriö 2016 (Korhonen, N, Jauhola, L., Oosi, O. ja Huttunen, H-P. Owlgroup Oy) s. 47-48 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-496-9>)

4 Oikeusministeriö 2016 (Korhonen, N, Jauhola, L., Oosi, O. ja Huttunen, H-P. Owlgroup Oy) s. 86

5 Vähemmistövaltuutettu 2014, s.16 (<https://syrjinta.fi/documents/25249352/34271292/Erilaisena+arjessa+Selvitys+romanien+syrjint%C3%A4kokemuksista.pdf/584516fc-d3a7-4f88-8ecc-c8b2271ebf41/Erilaisena+arjessa+Selvitys+romanien+syrjint%C3%A4kokemuksista.pdf?version=1.1&t=1600444638764>)

6 THL 2018 (Weiste-Paakkanen, A., Lämsä, R., Kuusio, H.(toim), s. 7,57 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-246-8>)

- **Ikääntyneiden** haavoittuvuus liittyy pitkälti toimintakyvyn heikkenemiseen ja sen seurauksiin, kuten onnettomuusalttiuteen⁷. Korkea ikä lisää myös rikollisuuden pelkoa⁸. Ikääntyvien turvallisuutta uhkaavat myös digitalisoituminen ja kehityksessä mukana pysymisen ongelmat ja eriaisteisten petosten uhriksi joutuminen⁹.
- **Lasten** haavoittuvuuden keskeinen taustatekijä on kasvuympäristön turvallisuus. Alle 10-vuotiaiden lasten suurimpia turvattomuustekijöitä ovat koulukiusaaminen, vanhempien päihteiden käyttö, liikenne ja vanhempien välinpitämättömyys.¹⁰ Haitalliset lapsuuden aikaiset kokemukset, kuten väkivalta ja hoidon laiminlyönti voivat aiheuttaa lapselle ja nuorelle vakavia ruumiillisia ja henkisiä vammoja sekä syrjäytymistä sosiaalisista suhteista, sekä lisäävät riskiä mielenterveyden häiriöihin, riskikäyttäytymiseen ja syrjäytymiseen sekä väkivallan kierteen ylisukupolvisuuteen.¹¹ Myös lapsen kuuluminen yhteen tai useampaan vähemmistöryhmään vaikuttaa huomattavasti hänen turvallisuuteensa¹².
- **Eriarvoistumiseen ja syrjäytymiseen liittyvät ongelmat**, kuten sosioekonomiset, päihde- ja mielen- terveysongelmat altistavat yksilön monille turvallisuusuhkille. Heikko sosioekonominen asema ja syrjäytyminen ovat suurimpia perinteisten turvallisuusuhkien, kuten rikollisuuden ja sen uhriksi joutumisen taustatekijöitä¹³. Lisäksi nämä tekijät vaikuttavat myös monen muulla tavoin haavoittuvassa asemassa olevan turvallisuuteen. Niin maahanmuuttajataustaisista kuin ikääntyneistäkin haavoittuvimmassa asemassa ovat heikoimmin toimeentulevat. Haavoittuva sosioekonominen asema liittyy myös korkeampaan turvattomuuden tunteeseen. Taloudellisesti heikossa asemassa olevat henkilöt kokevat enemmän rikollisuuden pelkoa ja erilaisia uhkia suurempina kuin hyvin toimeentulevat henkilöt.¹⁴

7 Sisäministeriö 2018, s. 13 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-182-4>)

8 SPEK (Laurikainen, H ja Nikkanen, M) 2020, s.14 (https://issuu.com/spek_ry/docs/turvassa_2019_81614e27b352ce)

9 Sisäministeriö (KPMG Oy) 2018 s. 28

10 SPEK 2017 (https://issuu.com/spek_ry/docs/spek_tutkii_17) s. 37

11 STM 2019 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6>), s. 16

12 Sisäministeriö (KPMG Oy) s. 16, Kouluterveyskysely 2017

13 Sisäministeriö 2019 (Kansallinen riskiarvio 2018) (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-245-6>), s.15

14 SPEK (Laurikainen, H ja Nikkanen, M) 2020, s.11

3 Selvityksen toteuttaminen

Selvityksen tavoitteena oli osaltaan luoda edellytyksiä suunnitella ja kehittää sisäministeriön hallinnonalan palveluita ja toimintaa ihmisen näkökulmasta. Tämän vuoksi kvantitatiivista tutkimusta ei pidetty riittävänä. Selvityksessä haluttiin kerätä laadullista tietoa, jonka kautta haavoittuvassa asemassa arvioitujen ryhmien kokemukset ja toiveet pääsisivät kuuluviin. Kyselyn suunnittelussa tärkeimmiksi ominaisuuksiksi arvioitiin saavutettavuus ja ymmärrettävyys. Kysely suunniteltiin niin, että vastaukset ovat keskenään vertailukelpoisia huolimatta siitä, että ryhmien välisissä haavoittuvuustekijöissä on suuria eroavaisuuksia.

Toteutuksessa haettiin mallia muotoiluprosessissa käytettävästä muotoiluluotaimesta. Tällä tarkoitetaan ihmiskeskeistä suunnittelua soveltavaa innovatiivista työtapaa, joka perustuu osallistujien itsedokumentointiin. Luotaimien avulla voidaan kerätä osallistujien henkilökohtaisia mielipiteitä ja kokemuksia palveluiden tai toiminnan konseptisuunnittelua varten. Luotaimien avulla luodaan ja tuetaan suunnittelijan ja osallistujan välistä vuorovaikutusta.

Tutkittaessa tulevaisuuteen sijoittuvia teemoja, muotoilualalla on kehitetty erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja, kuten esimerkiksi spekulatiivinen muotoilu, joissa painottuvat mielikuvituksen käyttäminen. Toteutetussa kyselyssä aktivoitiin vastaajia miettimään omaan turvallisuuteensa liittyviä tarpeita nyt ja 10 vuoden päästä mielikuvituksen keinoin. Ihmisten voi olla vaikea tunnistaa tulevaisuuden palvelutarpeita, koska he eivät välttämättä osaa kuvitella, millaisia palveluita he tarvitsevat tulevaisuudessa. Muotoiluluotaimen avulla pystyttiin avaamaan asioita, jotka muulla tavalla olisi ollut vaikea hahmottaa ja kertoa. Luotaimen avulla kerätyn tiedon perusteella tunnistettiin vastaajien palvelutarpeita, joihin ei tällä hetkellä vastata riittävästi.

Selvityksessä tavoiteltiin vastauksia sisäisen turvallisuuden selonteon kannalta olennaisimpiin kysymyksiin, kuten

- Mitkä asiat aiheuttavat vastaajalle turvattomuutta?
- Mitkä asiat tuovat turvallisuutta?
- Mitkä ovat olleet vastaajien kokemukset turvallisuusviranomaisista?
- Mistä vastaajat ovat huolestuneita?
- Mitä pitäisi tapahtua, että vastaajien tulevaisuus näyttäisi turvallisemmalta?
- Miltä näyttää Suomi vuonna 2030?
- Miten vastaajat uskovat oman turvallisuutensa kehittyvän?

Kyselyn toimivuutta testattiin kahdesti ennen sen varsinaista toteutusta. Testauksessa selvitettiin, kuinka kauan kyselyn vastaamiseen kuluu aikaa ja mitkä kysymykset olivat vaikeita tai helppoja vastata. Ensimmäiseen testauskyselyyn vastasi viisi henkilöä Helsingin Itäkeskuksessa leipäjonon läheisyydessä. Testin jälkeen kysymyksiä muotoiltiin uudestaan ja niiden määrää lisättiin. Toisella kerralla kyselyä testattiin 17 vastaajalla. Nämä vastaukset on huomioitu kyselytulosten analyysissä, koska tämän jälkeen kyselyyn tehtiin vain pieniä teknisiä parannuksia. Kyselyn nimeksi tuli ”Sinun turvallisuutesi”.

Sinun turvallisuutesi -kysely lähetettiin määritellyille kohderyhmille erikseen valikoitujen järjestöjen kautta. Järjestöt valittiin sillä perusteella, että niiden jäsenistö muodostui määriteltujen kohderyhmien ihmisistä tai järjestö työskenteli tällaisten ihmisten kanssa. Järjestöt määrittivät itse, kuinka monelle heidän jäsenistään/asiakkaistaan kysely voidaan lähettää. Kyselyt lähetettiin pääsääntöisesti näiden määrittelyjen mukaisesti. Määriä jouduttiin kuitenkin muokkaamaan, jotta eri ryhmien otokset pysyisivät tasaisina. Fyysinen kysely tehtiin kahdessa koossa, ikäihmisille ja näkövammaisille toimitettiin suurempi A3-tuloste. Kyselyn mukana lähetettiin tietosuojaseloste sekä saatekirje, jossa kerrottiin yleisellä tasolla kyselyn tavoitteista ja sisällöstä. Sisäministeriö lähetti yhteensä 400 kyselyä järjestöille, jotka toimittivat ne eteenpäin vastaajille. Kysely oli mahdollista palauttaa valmiiksi maksetussa vastauskuoressa suoraan sisäministeriöön.

Selvitys toteuttamisessa huomioitiin seuraavat näkökulmat:

1. *Saavutettavuus*: lyhyt ja visuaalisiin elementteihin nojaava kysely¹⁵, jotta kommunikointi vastaajan kanssa oli mahdollista muutoinkin kuin vain sanoilla. Toteutus paperisena, jotta saavutetaan myös sellaisia vastaajia, joka eivät tyypillisesti vastaa kyselyihin verkon kautta.
2. *Mahdollisuus tunnistaa tunteita*: hauska, mielikuvituksellinen ja luova kysely, joka mahdollisti vapaan ajattelun ja auttoi ymmärtämään paremmin sellaisia subjektiivisia asioita kuten pelkoa tai turvallisuuden tunnetta. Eläinmetaforia käytettiin viranomaisten herättämien tunteiden tunnistamisessa.
3. *Mielikuvituksen aktivointi ruokkimaan tulevaisuuden ajattelua*: avoimilla kysymyksillä aineistoa tulevaisuuden suunnitteluun.
4. *Koronarajoitusten huomiointi*: kyselyn tehtävät olivat tarkoitettu yhden ihmisen tehtäväksi, koska pandemiatilanne edellytti kokoontumisten välttämistä.
5. *Mahdollisimman laajan laadullisen tutkimusaineiston keräys*: aineisto kerättiin kirjallisena aineiston käsittelyn helppouden ja pandemiatilanteen aiheuttamien rajoitusten takia.

---

15 Visuaalisen kyselyn toteuttamisessa on käytetty kuvia The Noun Project -internetsivustolta (<http://www.thenounproject.com>)

6. *Selvitys ei perustu ainoastaan kirjalliseen aineistoon:* ihmisten tunteet ja heidän näkemyksensä maailmasta on helpompi ymmärtää visuaalisuuden kautta. Visualisuus mahdollistaa erilaisia ilmaisutapoja. Tulevaisuuden muotoilussa tarvitaan faktojen lisäksi myös ajatuksia inspiroivaa materiaalia.
7. *Moniäänisyys:* järjestöjen kautta tavoitettiin ihmisiä, jotka ovat hakeneet (vertais-)tukea ja jotka tuntevat itsensä osaksi tiettyä ryhmää. Vastauksia kerättiin myös leipäjonojen läheisyydessä katukyselyllä, jotta tavoitettiin ihmisiä, jotka eivät välttämättä osallistu järjestöjen toimintaan.

4 Kyselyn vastausten analysointi

Vastauksia saatiin 21 eri järjestön kautta yhteensä noin 200, lisäksi 17 leipäjonon läheisyydessä tehdyn katukyselyn vastaukset otettiin huomioon analyysissa. Saadut vastaukset digitalisoitiin ja taulukoitiin. Sen jälkeen niitä jaoteltiin eri ryhmiin muun muassa demografisten tekijöiden perusteella. Sisäministeriössä järjestettiin työpajoja, joissa analysoitiin ja ryhmiteltiin vastauksia. Tähän ei ollut etukäteen sovittua teoreettista kehystä tai näkökulmaa, vaan dataa jaoteltiin esimerkiksi toistuvien elementtien perusteella. Myös avovastauksia nostettiin esille. Vastauksissa esille tuoduista sekä hyvistä että huonoista kokemuksista turvallisuusviranomaisista päätettiin nostaa esille erityisesti kielteisiä kokemuksia, koska nämä osoittavat paremmin, missä on vielä opittavaa ja kehitettävää.

4.1 Tausta- ja tilastotietoa vastaajista

Vastaajista 60 % oli naisia, 35 % miehiä ja 5 % määrittivät sukupuolekseen muun kuin edellä mainitut. Vastauksia saatiin kaikista ikäryhmistä. Entinen vastauksia (30 %) saatiin 30–45 vuotiailta ja vähiten alle 15-vuotiailta lapsilta (3 %). Vastauksia tuli ympäri Suomea, yhteensä 42 eri paikkakunnalta, kuitenkin pääkaupunkiseutu oli edustettuna yli puolessa vastauksista (58 %). Vastaajista 83 % ilmoitti äidinkielekseen suomen. Muita mainittuja äidinkieliä olivat arabia, ruotsi, viittomakieli, venäjä, somali, turkki, filipino, korea, japani, saame ja venäjän viittomakieli. Hieman yli puolet vastaajista ilmoittivat uskonnokseen kristinuskon (54 %), muut uskontokunnat olivat edustettuina vain hyvin pienessä osassa vastauksia (6,5 %). Ateistiksi oli itsensä määritellyt n. 4 % vastaajista, toisaalta neljäsosa vastaajista oli valinnut uskonnokseen ”ei mitään” (25 %).

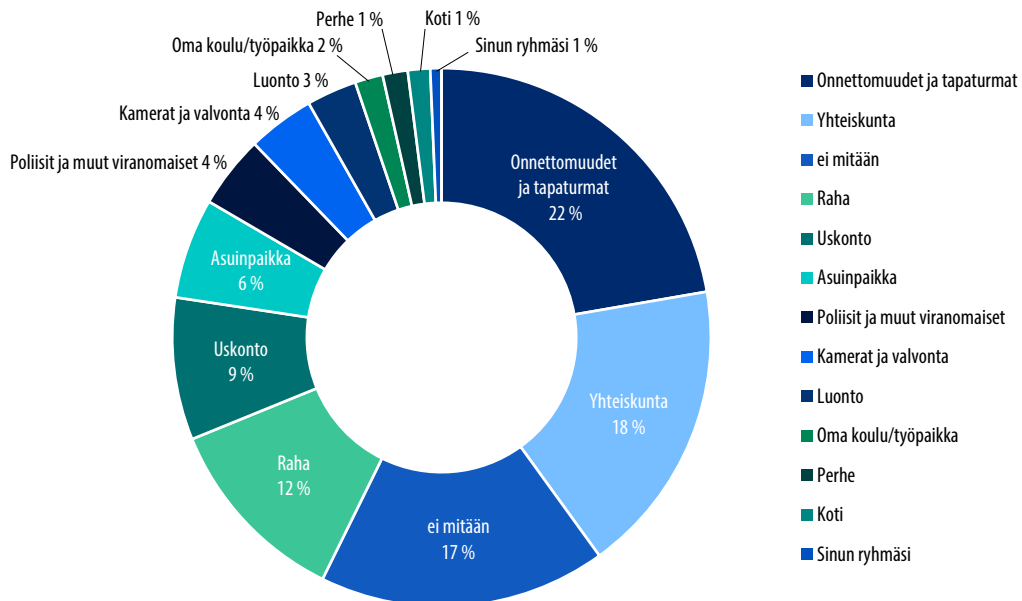
Suurimman osan vastaajista koulutustaso oli toiseen asteen koulutus (42 %). Vastaajista 17,5 % oli ainoastaan peruskoulun käyneitä, saman verran vastaajia oli alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita. Ylempi korkeakoulututkinto oli 15 % vastaajista. Yli puolella vastaajista (52,5 %) oli alhainen tulotaso, 0-20.000 € vuodessa. Keskituloisia, eli 20.000-50.000 € vuodessa ansaitsevia oli 35 % vastaajista ja hyvin pieni osa vastaajista (2,5 %) ilmoitti vuosituloikseen yli 50.000 euroa. Tasan puolet vastaajista asuu perheen kanssa, 40 % yksin ja loput 10 % ilmoittivat asumismuodokseen muun, kommuunin tai olevansa koditon.

4.2 Vastaajien turvallisuuden kokemukset

Vastaajilta kysyttiin, mitkä konkreettiset asiat tuovat heille turvallisuutta ja aiheuttavat turvattomuutta, sekä mitkä laajemmat ilmiöt huolettavat heitä. Vastaajia pyydettiin antamaan arvosanoja sekä oman että perheensä ja oman ryhmänsä turvallisuuden kokemukseksi ja muiden ihmisten turvallisuudelle. Lisäksi heitä pyydettiin arvioimaan numeerisesti, kuinka paljon he itse, heidän perheensä tai ryhmänsä tai muut ihmiset voivat vaikuttaa heidän turvallisuuteensa.

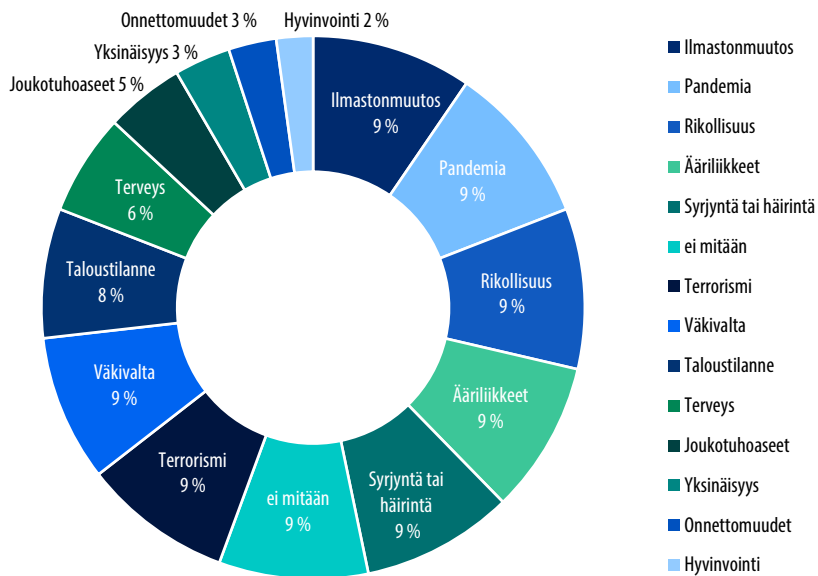
Eniten turvattomuutta vastaajissa aiheuttivat *onnettomuudet ja tapaturmat, yhteiskunta* ja kolmanneksi vastausvaihtoehto "ei mitään". Turvattomuutta aiheuttivat jonkin verran lisäksi *raha, uskonto ja asuinpaikka*. Vastaajia huolettivat yhtä paljon *ilmastonmuutos, pandemia, väkivalta ja rikollisuus* kuin *ääriliikkeet, terrorismi ja syrjäntä- ja häirintäkin*. Turvallisuutta vastaajille sen sijaan toivat *perhe, koti ja raha*. Seuraavaksi mainittiin *uskonto ja vapaus*. Sen sijaan *kamerat ja valvonta* toivat turvallisuutta vain prosentille vastaajista.

Kaavio 1. Eniten turvattomuutta aiheuttaa (%-osuus vastaajista). Eniten turvattomuutta vastaajissa aiheuttivat onnettomuudet ja tapaturmat, yhteiskunta ja kolmanneksi vastausvaihtoehto "ei mitään". Turvattomuutta aiheuttivat jonkin verran lisäksi raha, uskonto ja asuinpaikka.

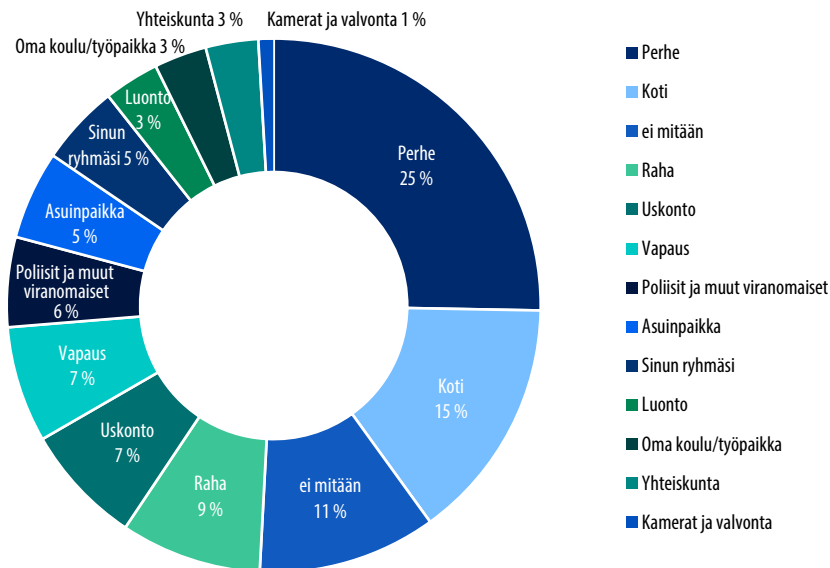

Kaavio 2. Eniten huolettaa (%-osuus vastaajista). Vastaajia huolettivat yhtä paljon ilmastonmuutos, pandemia, väkivalta, rikollisuus, sekä ääriliikkeet, terrorismi ja syrjintä- ja häirintä.

Kaavio 3. Eniten tuo turvallisuutta (%-osuus vastaajista) Turvallisuutta vastaajille sen sijaan toivat perhe, koti ja raha. Seuraavaksi mainittiin uskonto ja vapaus.

Vastaajista enemmistö katsoi, että koira kuvaa parhaiten sekä poliisia että hätäkeskustyyöntekijää. Koiran ominaisuuksina mainittiin mm. valppaus, luotettavuus, avuliaisuus, ystävällisyys, reippaus, nopeus ja taitavuus sekä ennakoitavuus.

Kuva 2. Vastaajien enemmistö katsoi, että tiikeri kuvaa parhaiten pelastajaa.

Pelastajaa vastaajien enemmistön mukaan kuvasi parhaiten tiikeri, jonka ominaisuuksiksi mainittiin mm. vahvuus, nopeus, rohkeus, sitkeys ja pelottomuus.

Virkailijaa kuvaavaksi eläimeksi vastaajien enemmistö valitsi lampaan. Lammasta kuvaavina adjektiiveina mainittiin mm. kiltteys, arkuus, lempeys ja rauhallisuus.

Vastaajien enemmistö toivoi koiran edelleen kuvaavan sekä poliisia että hätäkeskustyyöntekijää vuonna 2030, mutta myös virkailijan toivottiin olevan enemmän koira kuin lammas. Pelastajan kohdalla valittiin myös tulevaisuudessa tiikeri.

Vastaajilta kysyttiin myös heidän kokemuksistaan turvallisuusviranomaisten kanssa asiomisesta sekä heidän kohtaamistaan turvallisuusongelmista. Häirintää ja syrjintää oli viimeisen vuoden aikana kokenut 42,5 % vastaajista, onnettomuuden tai rikoksen uhrina oli ollut 30 % ja turvallisuusviranomaisiin yhteydessä n. 38 %. Vastaajia pyydettiin kuvailemaan tilannetta ja arvioimaan asteikolla 1-5 eri vaiheet ilmoituksesta seuraukseen, avun saamiseen ja asian ratkaisuun. Avun saamiselle annettiin näistä korkein arvosana keskiarvolla 3,65, kun ilmoituksen seuraus ja tilanteen ratkaisu arvioitiin keskiarvolla 3,38. Useassa avovastauksessa tuotiin esille pettymys siihen, että oma asia ei ollut edennyt viranomaisissa tai epätietoisuus jatkosta.

4.3 Eri ryhmien kokemukset

Saadut vastaukset jaoteltiin seitsemään eri ryhmään sen perusteella, minkä järjestön kautta vastaukset olivat tulleet. Vastauksien tarkempi analyysi tehtiin ryhmittäin. Poikkeuksena olivat maahanmuuttajataustaiset ja ikääntyneet. Maahanmuuttajataustaisiksi arvioitiin sellaiset, joissa vastaaja oli ilmoittanut äidinkielekseen muun kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen. Ikääntyneiksi luettiin eri järjestöjen kautta vastanneista kaikki yli 65 vuotiaat.

a. Ikääntyneet

Ikääntyneet olivat suhteellisen suuri vastaajaryhmä. Vastauksia tuli sekä Vanhustyön että Suvanto ry:n kautta, minkä lisäksi mukaan laskettiin myös muiden järjestöjen kautta tulleet yli 65-vuotiaat vastaajat. Kaikki vastaajat olivat naisia ja valtaosa asui yksin. Yksinäisyys ei kuitenkaan huolettanut heitä, vaan vastauksissa korostui huoli ilmastonmuutoksesta, joukkotuhohoaseista ja terrorismista. Perhe, koti ja asuinpaikka ovat vastaajille turvallisuutta luovia tekijöitä. Turvattomuutta vastaajille tuovat onnettomuuksien ja tapaturmien lisäksi raha ja yhteiskunta. Muiden ihmisten turvallisuus koetaan suhteessa omaan paljon heikommaksi. Vain pieni osa ikääntyneistä vastaajista oli kokenut häirintää, syrjintää tai kiusaamista.

Kokemukset viranomaisista olivat sekä hyviä että huonoja. Tässä ryhmässä oli selkeästi korkein luottamus viranomaisiin.

”Elämäkokemukseni auttaa luottamaan turvallisuusviranomaisiin.”

Usea vastaaja raportoi turvallisuustapahtumasta, josta ei ole ollut yhteydessä viranomaisiin. Toisaalta kerrottiin myös kokemuksista, joissa ilmoituksen jälkeen ei ollut seurannut mitään.

”Kävin poliisilla ilmoittamassa lähisuhdeväkivallasta. Mies löi. Viranomaiset olivat välinpitämättömiä. Ei seurannut mitään. En saanut apua. Jäin yksin asian kanssa.”

Tulevaisuuden roolien ja apuvälineiden osalta vastauksissa korostui terveyteen liittyvät seikat. Vastaajat toivovat esimerkiksi oma lääkäri -mallia takaisin ja hoidon laadun valvojaa. Myös robotiikka, paikannustietojen hyödyntäminen ja dronet esiintyivät vastauksissa.

b. Lapset

Lapset oli vastaajaryhmistä pienin. Lasten edunvalvontajärjestöjen kautta tulleissa vastauksissa oli lasten vastauksien lisäksi myös lasten vanhempien täyttämiä vastauksia. Vastauksia saatiin Pelastakaa Lapset ry:n, Mannerheimin lastensuojeluliiton ja SOS Lapsikylän kautta. Lapsia koskeva aineisto on pieni, joten siitä on haastavaa tehdä yleistäviä tulkin-toja. Vastauksien vähyydestä huolimatta vastauksissa korostuivat tulevaisuuteen painot-tuvat ideat, lapsilla on selkeästi luovuutta. Vastaajat olivat pääosin tyttöjä ja pääkaupunki-seudun ulkopuolelta. Puolet vastaajista oli kokenut kiusaamista.

Turvattomuutta vastaajille tuottavat onnettomuudet ja tapaturmat sekä oma koulu ja us-konto. Heitä huolettavat rikollisuus, terrorismi ja ilmastonmuutos. Turvallisuutta luovia te-kijöitä vastaajille ovat perhe, koti ja raha.

Lapsilla oli vain vähän kokemuksia turvallisuusviranomaisista, näissäkin vastauksissa kui-tenkin korostuivat sekä huonot että hyvät kokemukset.

“Viranomaiset olivat ilkeitä.”

“He hoitivat homman hyvin”.

“ Turvallinen olo tulee, jos he ovat ymmärtäväisiä.”

Avovastausten perusteella lapset ja heidän vanhempansa selkeästi kaipaavat matalan kyn-nyksen palveluita ja erikoistuneita viranomaisia. Vastauksissa toivottiin muun muassa las-tensuojelupoliisia, korttelipoliisia, some-poliisia, päihdepoliisia ja nuorisoneuvojaa. Lapset ehdottivat, että tulevaisuudessa kehitetään tutka, joka aistisi ihmisissä hädän. Myös tera-piakoiran käyttöä ehdotettiin.

c. Maahanmuuttajataustaiset

Maahanmuuttajataustaisiksi arvioitiin tiettyjen järjestöjen kautta tulleiden vastausten lisäksi ne vastaajat, jotka olivat ilmoittaneet äidinkielekseen muun kuin suomen, ruotsin tai saamen. Eri kieliä ja kulttuuritaustoja oli vastauksissa edustettuina yhteensä yhdeksän, joten vastaajaryhmä oli varsin heterogeeninen, joskin aika pieni. Vastaajina oli enemmän miehiä ja nuoria aikuisia, eikä lainkaan ikääntyneitä. Vastaajat olivat suhteellisen korkeasti koulutettuja, mutta matalapalkkaisia.

Rasismi-sana ei juurikaan esiintynyt tämän ryhmän vastauksissa, siitä huolimatta, että vas-taajat edustivat oletetusti pääsääntöisesti niin sanottuja näkyviä maahanmuuttajia. Sen si-jaan viranomaiset saivat vastaajilta korkean arvosanan, joka osoittaa luottamuksen olevan korkealla tasolla.

Vastaajilla ei ollut juurikaan kokemuksia turvallisuusviranomaisista, koska turvallisuuteen liittyvistä tapahtumista ei ole tehty ilmoituksia. Turvattomuutta luovia tekijöitä vastaajille olivat onnettomuuksien ja tapaturmien lisäksi raha sekä kamerat ja valvonta. Heitä huolettavat lisäksi taloustilanne, ilmastonmuutos ja väkivalta. Turvallisuutta sen sijaan luovat perhe, koti ja uskonto.

”Suomi on pieni ja turvallinen ja [turvallisuusviranomaiset] käyttäytyvät yleensä hyvin, mutta ovat joskus liian väkivaltaisia humalaisia kohtaan.”

”Yhteisössäni on paljon epäluottamusta mm. poliisia ja Migriä kohtaan. Ihmisiä ei kohdella samanarvoisesti.”

”He ovat järjestäytyneitä ja avuliaita.”

Tulevaisuuteen toivottiin yhteisöpoliisia, maahanmuuttajapoliisia, sovittelijaa ja psykoterapeuttia tukemaan modernin elämäntavan uupumuksessa.

d. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Vastauksia saatiin sekä SETA:n että Sateenkaariperheiden kautta. Vastaajat olivat pääosin keski-ikäisiä ja suhteellisen hyvätuloisia, vaikka eivät välttämättä korkeasti koulutettuja. Heidän mielestään turvattomuutta tuovat onnettomuuksien ja tapaturmien lisäksi yhteiskunta ja uskonto. Heitä huolestuttavat ääriliikkeet, syrjintä ja ilmastonmuutos. Turvallisuutta sen sijaan luovat muiden vastaajaryhmien tavoin perhe, koti ja raha.

Iso osa vastaajista oli kokenut syrjintää, mutta he myös ovat olleet yhteydessä viranomaisiin, toisin kuin moni muun ryhmän vastaajista. Heillä on myös suhteellisen korkea luottamus viranomaisiin, mutta myös paljon kritiikkiä esiintyi. Etenkin transsukupuolisilla henkilöillä oli ollut huonoja kokemuksia turvallisuusviranomaisista. Oman ryhmän turvallisuus koettiin tässä ryhmässä keskimääräistä heikommaksi.

”Poliisit ovat vähätelleet transsukupuolisuuttani julkisesti työpaikallani, vaikka asia ei liittynyt mitenkään liikenneonnettomuuteen, jossa olin osallisena.”

”Toivon heidän auttavan ja olevan turvallisia, mutta monet huonot kokemukset heidän kanssaan pistävät varuilleen.”

”Transihmisenä olen kokenut päin naamaa naureskelua ja vähättelyä. Ajoin peltipoliisiin ystävän autolla. Hain poliisilta sakkolapun. Ajokortissa oli tuolloin naisen viittaava hetu, vaikka ulkopuolisesti näytän mieheltä. Ajokorttiani kierrätettiin poliisilta toiselle ja naureskeltiin. En kokenut oloani turvalliseksi.”

Tulevaisuuden viranomaisten ja apuvälineiden osalta toivottiin muun muassa vähemmistönsuojelijaa, sateenkaariviranomaista ja erikoistunutta apua ja tukea sekä eko-opasta autamaan, neuvomaan ja opastamaan hankintojen ekologisuuden arvioinnissa.

e. Syrjäytyneet ja syrjäytymisen vaarassa olevat henkilöt

Syrjäytyneet ja syrjäytymisen vaarassa olevat henkilöt oli suurin ja moninaisin vastaajaryhmä. Vastauksia saatiin useiden erilaisten järjestöjen kautta mm. Työttömien keskusjärjestöstä, A-klinikkasäätiöltä, Sininauhaliitosta ja Kriminaalihuollon tukisäätiöstä. Myös kadulla leipäjonoissa kerätyt vastaukset liitettiin tähän ryhmään. Vastaajien sukupuolijakauma oli tasainen, vastauksia saatiin sekä naisilta että miehiltä lähes yhtä paljon. Suurin osa vastaajista oli keski-ikäisiä ja heillä oli enimmäkseen suhteellisen alhainen koulutus- ja tulotaso. Suuri osa vastauksista tuli pääkaupunkiseudulta.

Verrattuna muihin vastaajaryhmiin syrjäytyneet ja syrjäytymisen vaarassa olevat henkilöt - ryhmä koki oman ja muiden ihmisten turvallisuuden varsin huonoksi. Heidän kokemuksensa viranomaisista oli myös heikoin ja arvio oman turvallisuuden kokemuksesta oli matala. Huomattava osa vastaajista on ollut tapaturman, onnettomuuden tai rikoksen uhri, kolmasosa kokenut kiusaamista tai syrjintää, mutta vain puolet oli ollut yhteydessä viranomaisiin. Vastaajille luo turvattomuutta onnettomuuksien ja tapaturmien lisäksi yhteiskunta ja raha. Heitä huolettavat rikollisuus, ilmastonmuutos ja pandemia. Turvallisuutta heille tuovat perhe, koti ja vapaus.

Avovastauksissa korostuivat huonot kokemukset turvallisuusviranomaisista, joskin muiden ryhmien tavoin myös hyviä kokemuksia esiintyi.

”Tiedän, että he pitävät minua B-luokan kansalaisena, hädin tuskin ihmisenä.”

”Koska laitetaan kategoriaan ”varas, nisti, ihmisroska”, poliisiin en luota ihan niin paljon kuin muihin.”

”Koin väkivaltaa, poliisi ei uskonut eikä tullut.”

Tulevaisuuden osalta toivottiin syrjäytymispoliisia, syrjäytymispäällikköä ja ns. välikäsi-viranomaista, joka toimisi asiakkaan ja viranomaisten välissä ehkäisten väliin putoamista. Syrjäytymispäällikkö taas toimisi kodittomien ja nälkäisten pelastajana. Myös terveystoimia ja pandemiakoordinaattoria ehdotettiin.

f. Romanit

Vastauksia tuli Suomen romaniyhdistyksen ja Romano Mission kautta. Vastaajat olivat keskimäärin nuorehkoja ja matalatuloisia. Heillä oli sekä alhainen koulutus- että tulotaso. Suuri enemmistö oli kokenut syrjintää, kiusaamista tai häirintää. He antoivat viranomaisille alhaisen arvosanan ja negatiivisissa kokemuksissa toistuu rasismien kokemus. Toisaalta vastauksissa tuli esille myös hyviä kokemuksia ja luottamusta viranomaisiin. Toisin kuin muiden ryhmien vastauksissa, romanit valitsivat turvallisuutta luoviksi tekijöiksi kodin ja perheen lisäksi poliisin ja muut viranomaiset. Vastaajille turvattomuutta luovat onnettomuuksien ja tapaturmien lisäksi yhteiskunta ja asuinpaikka. Heitä huolettavat väkivalta, pandemia ja terrorismi. He kokevat syrjinnästä huolimatta, kuten muutkin ryhmät, että oma turvallisuus on parempi kuin muun väestön.

”Arvostan heidän työtään. He tarvitsevat vain vähemmän rasistisen otteen työhönsä.”

”Joskus koen syrjintää. Useimmiten asiallista kohtelua.”

”Ilmoitin syrjinnästä. Minua ei otettu vakavasti.”

”Poliisi syytti syyttä varkaaksi.”

”Väkivaltainen tapahtuma, itse uhri. Poliisin kutsu paikalle kesti. Eikä aina saa paikalle.”

Tulevaisuuden osalta toivottiin matalan kynnyksen asianajajaa auttamaan syrjintäongelmissa, elämänhallinnan kouluttajaa, lasten poliisia turvaamaan lasten etua ja olemaan apuna syrjäytyneille nuorille sekä yleensäkin lastensuojeluun lisää resursseja. Lisäksi toivottiin monitoimiviranomaista ja poliisin, palomiehen ja ensihoidon yhdistämistä hybridimalliksi.

g. Vammaiset henkilöt

Vammaiset henkilöt oli toiseksi suurin vastausryhmistä. Vastauksia tuli Invalidiliitosta, Kuurojen liitosta ja Näkövammaisten liitosta. Näistä vastaajista suurin osa oli keski-ikäisiä naisia. Viranomaiset saivat verrattain hyvän arvosanan ja kuten muissakin ryhmissä, oma turvallisuus koettiin reilusti paremmaksi kuin muiden ihmisten. Vastaajista suuri osa oli kokenut syrjintää ja häirintää.

Kokemukset viranomaisista jakautuivat sekä huonoihin että hyviin. Kokemuksissa näytettiin muun muassa saavutettavuusongelmia ja asenneongelmia, jolloin ihmisiä ei ole otettu vakavasti. Myös päihdekysymykset näytettiin vastauksissa, esimerkiksi sairauden

sekoittamista päihtymykseen. Vastauksissa korostui myös tiedon jakamisen ja vaihtamisen tärkeys viranomaisten kesken. Tälle ryhmälle turvallisuutta tuovat perhe, uskonto ja vapaus. Turvattomuutta luo onnettomuudet, tapaturmat, yhteiskunta ja raha. Heitä huolettaa myös ääriliikkeet, syrjintä ja häirintä sekä ilmastonmuutos.

”Pelastushenkilöstön asenne pitää olla oikein, kun ei kaikki ole alkoholisteja ja oireet johdu pelkästään siitä.”

”Tuntui ”syytetyltä” enemmän kuin avulta”

”Harvinaisesta sairauksestani johtuen turvallisuusviranomaiset eivät ymmärtäneet minua oikein, kun menetin tajuntani.”

Tulevaisuuden osalta esitettiin paljon erilaisia toivomuksia. Toiveissa korostui jälleen ryhmän tarpeiden huomiointi. Esitettiin muun muassa vammaisten puolustajaa, viittovia viranomaisia ja visuaalista hätäkeskusta, liikkuvaa ensiapua ja sosiaaliviranomaista, henkilökohtaista sosiaalityöntekijää, kyberviranomaista, kortteliturvaajaa ja kyläpoliisia, identiteettivalvojaa ja hyvän elämän turvaajaa.

4.4 Vastaajien tulevaisuuden toiveet

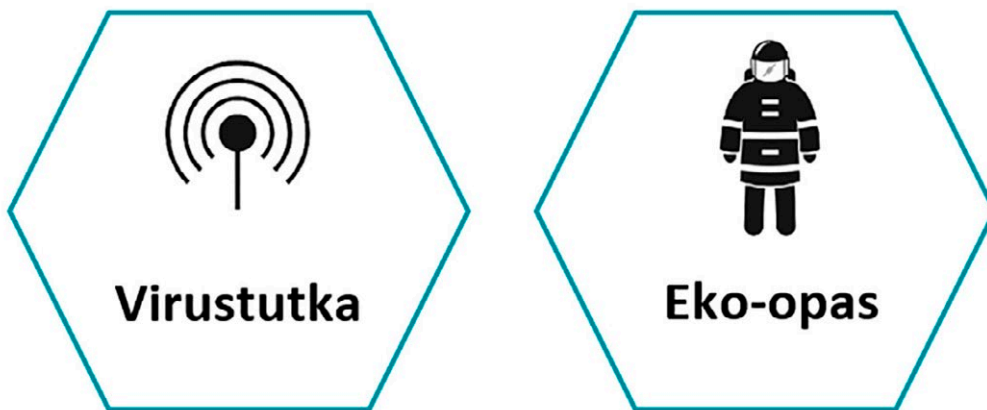
Vastaajia pyydettiin kuvailemaan, millaisia eri turvallisuusviranomaisten tulisi olla vuonna 2030. Lisäksi heitä pyydettiin käyttämään mielikuvitusta ja pohtimaan, millaisia rooleja ja apuvälineitä turvallisuusviranomaisilla tulisi tulevaisuudessa olla.

Poliisin toivottiin olevan entistä ihmisläheisempi ja inhimillisempi viranomainen, joka pitää aina heikomman puolta. Kuvaavina adjektiiveina mainittiin muun muassa helposti lähestyttävä, palvelualtis ja luotettava. Toisaalta vastauksista kuvastui pelko siitä, että maailma muuttuu julmempaan suuntaan, minkä seurauksena poliisin on ylläpidettävä järjestystä nykyistä voimakkaammilla keinoilla. Näissä vastauksissa korostui toive poliisista vahvana auktoriteettina. Osassa vastauksista näkyi pelko siitä, että poliisi käyttää mielivaltaa tai on aggressiivinen. Poliisille toivottiin enemmän koulutusta liittyen esimerkiksi tasa-arvoon ja rasmin kitkemiseen.

Hätäkeskustyöntekijältä toivottiin, että he näkisivät kokonaiskuvan ja havaitisivat ihmisen avun tarpeen nopeasti. Heitä kuvaavina adjektiiveina käytettiin rauhallista, kuuntelevaa ja empaattista. Osassa vastauksista mainittiin pelko siitä, että hätäkeskustyöntekijä ei aina ota soittajan hätää vakavasti ja osassa toivottiin heidän osaavan kertoa avuntarvitsijalle konkreettisesti, miten tämän tulee hätätilanteessa toimia.

Pelastajilta toivottiin, että he ehtisivät aina paikalle nopeasti ja että heidän apunsa saatuttaisi kaikki avuntarvitsijat. Heitä kuvaavat adjektiivit olivat erityisen positiivisia, kuten rohkea, sitkeä, peloton ja vahva. Heitä nimitettiin myös sankareiksi, jotka tulevat apuun ”vaikka läpi harmaan kiven”.

Kuva 3. Virustutka on esimerkkiehdotus turvallisuuden apuvälineestä ja eko-opas viranomaisroolista tulevaisuudessa.

Virkailijoilta toivottiin tarmokkuutta ja ahkeruutta. Vastauksissa näkyi huoli siitä, että virkailijat eivät ehkä osaa huomioida asiakkaan koko elämäntilannetta riittävällä tavalla. Yksittäisissä vastauksissa toivottiin muun muassa sitä, että virkailijat eivät arvioisi asiakkaita ulkoisen olemuksen perusteella.

Tulevaisuuden rooleja ja apuvälineitä koskevista vastauksista kävi ilmi, että jokaisessa vastaajaryhmässä toivottiin heidän omien erityistarpeidensa tunnistamista ja siihen liittyvää osaamista viranomaisilta. Tämä näyttyi toiveissa saada mm. vammaistenpuolustaja, sateenkaariviranomainen, ikäviranomainen, lasten poliisi, maahanmuuttajapoliisi, syrjäytymispäällikkö, nuorisoneuvoja ja ylipäänsä vähemmistöjen puolustaja.

Vastauksissa ehdotettiin myös hybridimalleja, kuten poliisin, palomiehen ja ensihoidon yhdistelmää, ”monitoimimiestä” ja sitä, että kaikki palvelut olisivat saman katon alla. Perusteluina esitettiin muun muassa tarve tehostaa viranomaisten toimintaa ja esimerkiksi läsnäoloa harvaan asutuilla alueilla. Myös helposti lähestyttävyyys ja matalankynnyksen palvelut olivat yksi näkökulma, sillä vastauksissa välittyi vaikeus navigoida eri viranomaispalveluissa.

”Yhteiskunnan tuet hajallaan ja harhaanjohtavilla nimikkeille, vaikeasti haettavissa, liikaa selvittävää, valitettavaa ja virheellistä.”

Vastaajat toivoivat erilaisia neuvoja ja auttajia, yleishenkilöä ja kokonaiskoordinaattoria ja välikättä viranomaisen ja asiakkaan välille estämään ”väliin putoamista”.

”Kertoo, mitä minun tulee tehdä, minne mennä-ottaisi asioista selvää.”

Vastauksista välittyi tarve ihmislähtöisille palveluille. Erilaisia kylä-, kortteli-, lähi- tai yhteisöpoliisia ehdotettiin lukuisissa vastauksissa. Toivottiin, että viranomaista voisi lähestyä muulloinkin kuin vasta hädän hetkellä. Tämä liittyy selvästi myös turvallisuusviranomaisten toiminnan kehittämisessä esillä olleeseen ennakoinnin tarpeeseen.

”Olisi helposti tavoiteltavissa, pitäisi yhteyttä ihmisiin, jotka häntä tarvitsevat.”

Myös yleisemmin hyvinvointiin liittyi paljon ehdotuksia, kuten esimerkiksi liikkuvaa tai henkilökohtaista sosiaalityöntekijää, omaa lääkäriä, sovittelijaa, auttajaa, ahdistustukea, elämänkouluttajaa ja matalankynnyksen asianajajaa. Lisäksi toivottiin lisää resursseja mielenterveyspalveluihin ja erityisesti koulujen mielenterveys- ja sosiaalityöhön.

Vastauksista nousi esiin ajankohtaiset turvallisuushaasteet, sillä niissä toivottiin muun muassa pandemiaan sekä ympäristöön ja ilmastonmuutokseen liittyviä viranomaisia ja apuvälineitä. Myös verkkoturvallisuus ja kyberuhkat näyttäytyivät vastauksissa. Vastauksissa ehdotettiin edelleen netti- ja somepoliisia, identiteettivalvojaa mahdollisten identiteettivarkauksien varalle sekä kyberviranomaista. Toisaalta osa vastaajista piti nykyviranomaisia hyvinä ja riittävinä, mutta lisäresursseja toivottiin erityisesti poliisille, mutta myös hyvinvoinnin turvaamiseen.

Tulevaisuuden apuvälineiden osalta huomioitiin teknologian nopea kehittyminen ja ehdotettiin muun muassa robotiikan hyödyntämistä, turvallisuussovellusta, kääntäjäsovellusta, pelastajaskanneria, paikannustiedon, lennokkien ja turvanappien laajempaa hyödyntämistä. Vastauksista käy ilmi, että vastaajat pitävät tärkeänä, että viranomaiset seuraavat kehitystä ja ovat ajan tasalla uudesta teknologiasta.

5 Suositukset jatkotoimenpiteiksi

Ennaltaehkäisevään turvallisuustyöhön ja kokonaishyvinvoinnin edistämiseen on panostettava

Kyselyn vastauksista käy selvästi ilmi ennaltaehkäisevän turvallisuustyön ja turvallisuuden juurisyihin puuttumisen merkitys. Useat vastaajien turvallisuuden ongelmiksi mieltämistä asioista liittyvät esimerkiksi toimeentuloon tai sosiaali- ja terveystalouteen. Tulevaisuuden toiveissa toistuivat niin ikään hyvinvointia turvaavat palvelut. Haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien turvallisuutta tuleekin myös jatkossa kehittää nimenomaan kokonaisuutena ja kiinnittää turvallisuusviranomaisten palveluiden ohella huomiota näiden ryhmien hyvinvointia ja osallisuutta koskeviin tarpeisiin.

Syrjintään on puututtava ja yhdenvertaisuutta edistettävä tehokkaasti

Vastauksissa tuli esiin paljon hyviä kokemuksia turvallisuusviranomaisista ja heille annettu yleisarvosana vastaa myös väestötason tutkimuksissa osoitettua suhteellisen korkeaa luottamusta ja arvostusta. Toisaalta jokaiselle ryhmälle oli kertynyt myös huonoja kokemuksia, mikä osoittaa, että parannettavaa yhä on. Huolestuttavia kokemuksia olivat ne, jossa ihminen koki jääneensä yksin turvallisuutta uhanneessa tilanteessa tai milloin häntä ei ollut uskottu tai autettu. Myös koettu turvallisuusviranomaisten syrjivä tai huono käytös liittyen asiakkaan taustaan tai ominaisuuksiin on huolestuttavaa. Yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää parempaa ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta ja muutosta asenteissa. Syrjinnän ja häirinnän kokemukset tulisi ottaa vakavasti ja puuttua niihin tehokkaasti.

Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeet tulee huomioida toiminnan suunnittelussa

Kun huomioimme haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tarpeet, samalla huomioimme koko väestön tarpeet. Muotoilun piirissä puhutaan ”design for all – muotoilu kuuluu kaikille” – periaatteesta, eli kaikille sopivasta suunnittelusta, jossa keskeisenä ajatuksena on, että suunnitteluprosesseissa otetaan huomioon ihmisten erilaisuus ja osallisuus. Otettaessa kaikkien erilaiset tarpeet huomioon vältetään jälkikäteen mukauttamisen ja erityissuunnittelun tarve. Esimerkiksi liikuntavammaisille henkilöille suunnitellut rampit auttavat myös lastenvaunuja työntäviä, ja myös lapset pitävät niissä kulkemisesta. Ne siis voivat palvella myös suunniteltua laajempaa väestöryhmää.

Sisäisiä koulutuksia tulisi kehittää aineiston pohjalta

Sisäministeriön hallinnonalalla on tarpeellista kehittää sisäisiä koulutuksia ja laatia tulostavoitteita, joissa hyödynnetään tämän kyselyn tuloksia eri väestöryhmien turvallisuuden kokemuksista ja tarpeista. Näin kaikille turvallisuusviranomaisille syntyy syvempi ymmärrys väestön moninaisuudesta mahdollisesti oman kokemuspiirin ulkopuolelta ja heidän turvallisuuteen liittyvistä tarpeistaan.

Kysely olisi toistettava vertailevan aineiston saamiseksi

Selvityksessä saadun tiedon hyödyntäminen jatkossa edellyttää, että vastaava kysely tai laajempi tiedonkeruu toistetaan, jotta saadaan keskenään vertailtavissa olevaa aineistoa. Haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien tulevaisuuden tarpeiden ja toiveiden ymmärtäminen on avainasemassa, kun kehitetään lainsäädäntöä, strategioita ja toimintaa ylipäänsä, jotta osamme vastata koko väestön tarpeisiin yhdenvertaisesti. Haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien turvallisuuteen panostaminen myös palvelee väestön turvallisuutta kokonaisuutena, sillä monet turvallisuusongelmat kasautuvat eri tavoin haavoittuville väestöryhmille.

Selvityksen näkökulmaa tulisi laajentaa

Tässä selvityksessä tietyiltä ryhmiltä, kuten lapsilta ja maahanmuuttajilta, saatiin vain vähän vastauksia. Näihin ryhmiin olisi jatkossa panostettava enemmän. Olisi myös hyvä tehdä suurempi kyselytos kadulla, koska näin on mahdollista tavoittaa sellaisia ihmisiä, jotka eivät osallistu järjestöjen toimintaa ja joita on muilla tavoin vaikea saada vastaamaan kyselyihin. Kysely voitaisiin toteuttaa myös eri kielillä, jotta saataisiin monipuolisempaa vastausaineistoa. Jatkossa olisi tärkeää tutkia syitä siihen, miksi vastaajat kokivat oman ja oman perheen turvallisuuden pääsääntöisesti paremmaksi tai heikommaksi kuin muiden ihmisten turvallisuuden; pelkkä erojen tunteminen ei vielä täysin mahdollista niitä kaventavien toimenpiteiden suunnittelua.

Jatkotyössä olisi myös tärkeää laajentaa näkökulmaa ja saada mukaan myös muita järjestöjä ja väestöryhmiä, jotka eivät valikoituneet tähän selvitykseen. Naisiin kohdistuva väkivalta on iso turvallisuuteen vaikuttava ilmiö, joten olisi hyvä huomioida tähän ilmiöön keskittyvät naisjärjestöt, sillä väkivallan kohteena olevat naiset ovat eittämättä haavoittuvassa asemassa ja heillä on omanlaisiaan turvallisuustarpeita. Poliisin kotihälytyksiä koskevien tilastojen mukaan pandemian myötä lähisuuhdeväkivalta on ollut kasvussa. Myös uskonnollisten vähemmistöjen turvallisuuden kokemuksia olisi hyvä selvittää.

Yhteistyötä eri tutkimustahojen kanssa tulisi vahvistaa

Yhteistyö eri tutkimustahojen, erityisesti tulevaisuuteen suuntautuneiden tutkimuslaitosten ja toisaalta haavoittuviin väestöryhmiin perehtyneiden tutkijoiden kanssa olisi toivottavaa. Näin heidän tutkimustyönsä voitaisiin paremmin suunnata vastaamaan sisäministeriön palveluiden kehittämiseen liittyvään tiedontarpeeseen.

6 Loppusanat

Tässä selvityksessä on kuultu ja haluttu huomioida haavoittuvassa asemassa oleviksi arvioituja ihmisiä. Heidän vastaustensa perusteella voimme pohtia näkökulmia sisäisen turvallisuuden toimenpiteiden vaikuttavuuden parantamiseen ja palveluiden kehittämiseen. Tuomalla haavoittuvien ryhmien omaa ääntä esiin huomaamme, miten hyvin he osaavat kertoa tarpeistaan ja miten voimme hyödyntää heidän ehdotuksiaan kehittäessämme uutta ja turvallisempaa maata kaikille.

On selvää, että haavoittuviin ryhmiin kuuluvilla väestöryhmillä on aivan samanlaisia turvallisuustarpeita kuin muillakin ihmisillä. Toisaalta sekä tämän kyselyn tulokset että aiemmat haavoittuvien ryhmien turvallisuutta tai heidän kokemaa syrjintää ja häirintää koskevat selvitykset osoittavat, että heillä on myös erilaisia tarpeita. Näitä ovat esimerkiksi korostunut oikeussuojan tarve syrjintää ja häirintää vastaan ja heidän haavoittuvuuksistaan johtuvien erilaisten tilanteiden ja ominaisuuksien parempaa ymmärrystä ja osaamista viranomaisilta. Tämä tuli esiin vastaajien tulevaisuuden turvallisuusviranomaisia koskevissa toiveissa, joissa lähes kaikki ryhmät toivoivat erikoistuneita viranomaisia ja oman viiteryhmän oikeuksien turvaajaa. Kysyessämme vastaajilta heidän toiveistaan tulevaisuudelle opimme ymmärtämään myös heidän nykyhetken huoliaan ja tarpeitaan. Viranomaisten itse osallistuuessa selvitystyöhön kehittyy ymmärrys ryhmiä ja heidän tarpeitaan kohtaan. Näin on mahdollista hahmottaa heidän tilannettaan syvemmin ja konkreettisemmin kuin toisen tuottaman tutkimuksen tuloksia lukemalla.

Tämän tutkimusten tuloksia on käytetty kahdessa työpajassa, joissa on ideoitu turvallisuusviranomaisten palveluja. Kehitettäessä uusia palveluita on haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten erilaisten tilanteiden tiedostaminen tie saavutettavuuteen. Palveluiden kehittämistyössä on eri ryhmien tarpeet huomioitava alusta lähtien, jotta koko väestön on mahdollista niitä käyttää. Kysymys ei ole ainoastaan eettinen tai oikeudellinen, vaan kyse on menetelmästä, joka inspiroi ja ohjaa kehittämistyötä laajemmin.

Toteutettu laadullinen tutkimus haavoittuvien ryhmien turvallisuustilanteesta ja toiveista auttaa kehittämään turvallisuusviranomaisten toimintaa, palveluita ja prosesseja niin, että samalla edistetään haavoittuvien ryhmien hyvinvointia ja turvallisuutta. Kun kiinnitämme enemmän huomiota haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilanteisiin, pystymme paremmin edistämään heidän yhdenvertaisuuttaan ja mahdollisuuksiaan saada palveluita, ja ehkäisemme heidän turvallisuuteensa kohdistuvia riskejä ja eriarvoistumista.

Selvitys laadittiin sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosaston strategisen ohjauksen ja kehittämisen yksikössä. Sen toteuttamisen eri vaiheisiin on osallistunut Heidi Lempiö, Erkki Mäntymäki, Mariana Salgado, Mikko Koponen, Ari Ewwaraye, Eeva Koivunen, Leena Seitovirta ja Harri Martikainen.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi